

УДК 800 55

ТИПИ МОВЛЕННЄВИХ ВІДХИЛЕНЬ ЯК ОСОБЛИВОСТІ ІДІОЛЕКТУ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИХ БІЛІНГВІВ

Володимир Труб

*Інститут української мови НАН України
вул. Грушевського, 4, Київ, 01601, Україна
trub44@ukr.net*

Проаналізовано різноманітні види відхилень від норми в сучасному мовленні в Україні. Проведений аналіз є важливим для усвідомлення поточного стану мовної компетенції, зумовлені ситуацією постійного контактного білінгвізму. Розглянуті відхилення поділено на три основні типи: 1) похибки в українському мовленні, спричинені впливом російської мови; 2) похибки в російському мовленні, викликані впливом української мови; 3) внутрішні відхилення в українському мовленні, тобто такі, що не пов'язані з впливом іншої мови.

Ключові слова: мовлення, українсько-російський суржик, російсько-український суржик, калькування, інтонація.

Для усвідомлення поточного стану мовної ситуації в Україні дуже важливим є аналіз рівня мовної компетенції її громадян – компетенції, що існує в ситуації постійного контактного білінгвізму. У цьому зв'язку безумовне зацікавлення становить типізація різноманітних відхилень від правильного мовлення. У сучасних українських ідіолектах представників найрізноманітніших соціальних верств (від президентів, культурних діячів, народних депутатів до водіїв громадського транспорту чи перехожих на вулицях) спостерігаємо весь спектр видів мовної компетенції (від літературної мови – української чи російської – до різноманітних типів суржику). У статті розглянемо три основні типи мовленнєвих відхилень: 1) похибки в українському мовленні, зумовлені впливом російської мови; 2) похибки в російському мовленні, зумовлені впливом української мови; 3) суто внутрішні відхилення в українському мовленні, тобто такі, що не пов'язані із впливом іншої мови.

1. Як відомо, одним з найяскравіших виявів домінантного впливу російської мови на українську є явище суржику – насамперед українсько-російського, як однієї з форм української просторозмовної мови [1]. Водночас важливо усвідомлювати, що деякі мовні елементи, формально тотожні суржикізмам, можуть мати і діалектне походження [2]. Оскільки просторозмовна мова, чи просторіччя, є явищем наддіалектним [3], правомірно вважати, що та сама лексична одиниця в устах одного мовця являє собою суржикізм, який походить зі сучасної російської мови, а в іншого мовця вона має статус діалектизму. Варто також зазначити, що українсько-російський та російсько-український суржики не є явищами симетричними.

З урахуванням чинника двомовності в Україні слід розрізняти мовців з першою українською мовою і тих, для кого першою мовою є російська. Досить часто мовленню людей з першою українською властиві ті чи ті діалектні фонетичні особливості. Діалектний фонетичний вплив сам собою жодною мірою не вказує на культурно-освітній рівень мовця. Зокрема, такі риси можуть бути характерні для мовлення деяких культурних діячів, які дуже добре володіють українською мовою. Водно-

час ті самі фонетичні риси можуть характеризувати і типовий українсько-російський суржик, який для мовців із низьким культурно-освітнім рівнем часто є єдиним засобом комунікації (якщо не враховувати випадків, коли деякі лексичні суржикові одиниці слугують для мовця елементами його розмовно-побутової мови, з якої, в разі потреби, він може легко перейти на літературну форму української).

Так само є багато носіїв української мови, мовлення яких ґрунтується на нормативній українській фонетиці, позбавленій особливого діалектного впливу. Такі фонетичні риси можуть бути властиві мовцям і з першою українською мовою, і з першою російською. І знову ж таки, вони можуть мати різні типи мовних компетенцій – володіти літературною формою української мови або ж залишатися на рівні суржику, як у таких прикладах: *Давайте не позорити Україну!*; *Можна буде задавати **вопроси** у другій частині передачі; Гроші на спорт у нас є, треба не **воровати** і все; Щось вони не **доработали**; Що це за **панічеський** настрій! Це **глупість**!; Ми повинні **обезвредити** цю міну!*

На граматичному рівні однією з найпоширеніших помилок є утворення аналітичної форми найвищого ступеня порівняння прикметників за допомогою російської підсилювальної частки *самий*: *Це **саме** головне, **саме** інтегральне питання, яке перед нами стоїть; **Саме** цікаве те, як нам треба вести діалог.*

Іншою поширеною помилкою є вживання неправильних відмінків підпорядкованих іменникових форм – пор. *Хочу повідомити **вас**...* (тут – вживання родового відмінка замість давального).

Деякі офіційні виступи В. Юценка засвідчують, що попереднім станом його поточної форми літературної мови була українська розмовно-побутова мова, у якій трапляються нечисленні вкраплення українсько-російських суржикізмів, жаргонізмів та елементів питомо українського просторіччя: *Це перший **признак** президентської влади; Це перший **признак** парламентської держави, коли в **їх**... **Звізди** будуть падати тобі на плечі кожний рік... От і вся шкатулка розкривається; **Оказується**, ніхто за них не голосував; Він **робе** висновок...; Такий прокурор **провіре** ці сили? Ні, не **провіре**; Правоохоронці ніколи не **провірять** їх; Це той прем'єр-міністр, який **выводе** країну? Верхня палата може **провірвити** нижню; У двопалатному парламенті верхня палата, вибачте, **шманас** нижню; Генпрокурор **шманас** весь парламент; Кримінальний світ... Мені **приходиться** весь цей жаргон вивчати, цю феню... Тепер треба дати відповіді на питання, які **поступили**.*

Натомість з виступів Ю. Тимошенко видно, що попереднім станом її української мовної компетенції була російська мова. Це засвідчують фонетично адаптовані російські лексеми, які вона вживає, хоча, правда, зрідка: *Всі **заключення** венеціанської комісії будуть взяті до уваги; Ці газові родовища були **розхищені** Фірташем і Львовчкіним.*

Нарешті, серед мовців з першою російською є й такі, які не можуть подолати фонетичного впливу своєї першої мови. Навіть за відсутності очевидних лексичних суржикізмів в їхньому українському мовленні, російський вплив відчувається миттєво – постійне вживання звука [g] замість фрикативного [h], [a] замість ненаголошеного [o], [i] замість [y] тощо. Дуже яскравою в цьому контексті є мовна особистість Миколи Азарова, який за будь-яких обставин не може позбутися фонетичного (а подеколи – і морфологічного) впливу російської мови і є носієм то українсько-російського, то російсько-українського суржику: *Будем **зводіті** кінці з **кінцями**. Ми **вилізем** із ями, в якій **опинілісь**; Новий бюджет **не** може обіцяти **миттєвого** підвищення життя; Необхідно **зберегти** на державній службі найкращих професіоналів; Наш стан можна порівняти із станом країни, яка **одужуєваст** від тяжкої хвороби.*

Вислів «*приймати участь*» (пор. **Прийміть** *участь у розіграші!*) можна повсякчас почути від В. Ющенко, Ю. Тимошенко, Л. Супрун, не кажучи вже про багатьох інших політиків та тисячі простих громадян. Вони вперто ігнорують той факт, що в українській мові значенням лексичної функції *Oper1* (пор. [4]) від ключового слова *участь* є дієслово *брати*, що цілком узгоджується із загальною європейською моделлю – пор. пол. *brac' udzial*, англ. *to take part*, фр. *prendre partie* тощо.

Інколи суржикізоване речення ускладнюється ще й помилками суто логічними: *Ці речі є не менш маловажні, ніж сільське господарство*. Вираз «*X є не менш Р, ніж У*» має презумпцію досить високого ступеня ознаки Р, властивій елементові У. Разом з тим рос. прикметник *маловажний* вказує на низький ступінь ознаки (тут – важливості). Ця суперечність пояснює аномальність такого сполучення навіть у межах однієї мови. Але в розглядуваному реченні ця аномальність посилюється ще й вживанням суржикізму *маловажний*.

Численними є випадки, коли мовець, намагаючись говорити українською мовою, відштовхується від російської і не стільки перекладає, скільки неправильно «обчислює» українські відповідники. Зокрема, вживаючи ту іншу лексичну одиницю, мовець застосовує неправомірне семантичне калькування – як український відповідник використовує переклад зовсім не того значення омонімічної російської лексеми, яке він має на увазі. Особливо «щастить» російському дієслову *считать*, яке у значенні «вважати» повсякчас перекладають як *рахувати*: *Він (вона) рахує, що...* Очевидно, такі мовці переконані в тому, що укр. дієслово *рахувати* має мати такі самі омонімічні значення, що і його російський відповідник.

Рос. іменник *лицо*, як відомо, має три значення: 1) обличчя; 2) особа; 3) граматична особа. Досить часто в українському мовленні значення «особа» передається через відповідник першого значення цього російського іменника: *Я не є довіреним обличчям Юлії Тимошенко*. Такі вживання можна умовно вибачити хіба що комп'ютерній перекладацькій програмі РУТА, яка інколи видає «шедеври» на зразок: у *третьому обличчі* однини.

У російському іменнику *вид* розрізняємо принаймні 3 значення: «тип» «вигляд», «панорама». У словосполученні *тестування різних виглядів піротехніки* замість правильного вживання українського відповідника зі значенням «тип» вжито відповідник зі значенням «вигляд». Ще одна невідповідність між значеннями російських та українських іменників яскраво виявилася у відповіді однієї студентки: *Пряма – це найкоротша лінія між двома крапками*.

Цікавими є випадки калькування, коли неподільна (принаймні синхронно) російська основа штучно сприймається як сполучення префікса і кореня і відтворюється українською через послідовне калькування відповідних «псевдокомпонентів»: *Я вам напам'ятаю цю статтю конституції, де напам'ятаю* є результатом калькування рос. компонентів *на + помню*, з яких, на думку мовця, начебто складається рос. форма майбутнього часу першої особи однини *напомню*. Мовець або не знає, або забув, що питомим українським відповідником рос. дієслова *напоминать* є *нагадувати*.

Досить поширеним явищем є вживання начебто українських елементів для побудови калькованих аналогів цілісних російських ідіоматичних висловів, які в українській мові мають виражатися іншими засобами: *Треба працювати в поті обличчя; Таких людей у нас раз, два і обрахувався; Не складає абсолютно ніякої важкості ще раз переголосувати земельний кодекс* (Ю. Тимошенко).

2. У рамках російсько-українського суржикізму природно розрізняти два види залежно від того, яка мова є першою. Для мовців, які не можуть подолати фонетич-

ного впливу першої української, характерне вживання [o] в ненаголошеній позиції, фрикативного [h] замість [g], твердого [ch] замість палаталізованого [ch'] тощо. Такі особливості характеризують, наприклад, російське мовлення О. Мороза та В. Яворівського.

У другому випадку російсько-український суржик – це, насамперед, російське мовлення людини, для якої першою є російська мова, що нею вона цілком володіє в межах російської літературної норми. Раніше вживання цього типу суржику було дуже рідкісним явищем, але від часу набуття українською мовою державного статусу воно стає дедалі більшого поширенішим, і це не може не налаштувати на стриманий оптимізм. А російсько-українські суржикізми вкраплюються в її мовлення, коли до цього змушують обставини мовленнєвого акту. Можна виокремити принаймні три типи таких обставин:

а) вживання українських термінів, актуальних в тій чи тій предметній галузі – наприклад, під час сплати комунальних послуг – пор. *Мне, пожалуйста, посчитайте без **борга***;

б) численні випадки, коли російськомовні носії усвідомлюють, що в конкретній офіційній ситуації спілкування (наприклад – виступ депутата у Верховній Раді) роль панівної мови належить (нарешті!) саме українській мові. І їхні висловлювання засвідчують прагнення посилено наблизитися до того адекватного рівня комунікації, якого об'єктивно вимагає ситуація спілкування: *К сожалению, аптечных **закладів** на селе у нас явно **недостаточно** (екс-міністр охорони здоров'я); Проведена большая программа борьбы с сердечно-сосудистыми **захворюваннями**; Беспредел, который происходит в Киеве в области **охорони здоров'я**, надо **прекращать**; Эта **галузь** из галузи здравоохранения стала **галузью** захоронения; Что касается **участі** в НАТО...; Мы вообще должны быть **позаблоковой державой**; Если базы будут **розташованы** на территории Украины, то оружие будет направлено на нас; **Позачергового** съезда не планируется; Этот закон **треба** принимать (у Миколи Азарова російсько-український суржик одночасно виявляється і на лексичному, і на фонетичному рівнях); Все действия нашей партии **спрямовани** на то, чтобы президент и Верховна Рада **дотримувались** конституции Украины; Всё это приобреталось за наши **кошты**. Они **успадковывают** нашу собственность; Дайте ему гарантии, что он будет это **развивать** и это **не пиде** в **спадщину** кому-то другому; Это право имеет только **держжава** или органы **самоврядування**; Вы не оправдали надежды людей, которые доверили вам своё **майбутнє**; Вот тогда осторожно, мягко, **виважено** подойдём к вопросу о **продаже** земли; **Залишкове майно** продавали на базаре; Вам должно быть понятно, почему Партия регионов **наполягає** на повышении минимальной зарплаты; Эти законы абсолютно **суперечат** нашей конституции; Я не согласен с **доповідачем**; У нас очень много проблем в **освиту**; Нужно поставить каждую поправку на голосование независимо от того, **врахована** она или не **врахована**; Сегодня на **погоджувальний раде** мне вспомнилось старое время; Это уже **втручання** в личную жизнь спортсменов; Мне, конечно, **важче** **вивчати** текст; Это мне подарила **дружина** того, кто меня пригласил; Вы согласны, что это их претендентство на президентство **останне** в жизни?; Я знала всех корифеев украинского радио. За ними **туга** большая. А сколько теперь дикторов с **вадами**!; Я хотел войти в эту **Громадскую** раду, чтобы помочь; Совет судей продолжает назначать судей на административные **посады**; Это бы **спонукало** людей поддерживать меценатов; Мы никогда не будем к нему так **ставиться**, как к **Высоцкому**; Я **полюблю** засолить свежемороженую рыбу;*

в) інший типовий випадок – інтерв'ю, яке українськомовний журналіст бере в російськомовного мовця. За цих умов той, у кого беруть інтерв'ю, може часто вживати такі українські суржикізовані лексичні одиниці, нормативно-літературний варіант яких він щойно почув від журналіста. Пор.: Журналіст: *Ви вважаєте, що вам пощастило народитися в Москві?* – Микола Рушковський: *Я не знаю, пощастело или нет...;* 2. Журналіст: *А чи є у вас місця для глядачів?* – *К сожалению, мест для глядачей у нас очень мало.* Журналіст: *Отже, виходить замкнене коло.* – **Замкнене коло** – *что хочешь, то и делай;* Журналіст: *Для цього потрібно підвищувати відповідальність людей.* – *Конечно, обязательно **потрібно!***; Журналіст: *Лас-Вегас знаходиться в пустелі?* – *Это правда. Он находится в **пустели**;* Журналіст: *Це просто прискорення праці.* – *Нет, это не **прискорення!***; Журналіст: *Це вже застаріле.* – *Нет, это не **застаріле!***; Журналіст: *Наскільки залежить нервова система від пори року?* – *От **пори року** очень много система зависит.*

Українська мова, на жаль, ще дуже мало поширена у спортивній сфері. Показово, що практично всі українські призери Пекінської олімпіади давали свої інтерв'ю російською. Але ось останній фрагмент інтерв'ю української призерки-фехтувальниці, яка впродовж усієї розмови послуговувалася тільки російською: Журналіст: *Чи відчували ви моральну підтримку українських болільників?* Фехтувальниця: **Відчувала.**

За інших обставин такі мовці розмовляють нормальною російською мовою (точніше її українським варіантом, який функціонує в Україні в умовах контактного білінгвізму).

3. Розглянемо тепер деякі приклади внутрішньомовних відхилень.

Численними є інші типи порушень в утворенні аналітичних і синтетичних ступенів порівняння прикметників:

а) *Тепер **більш детальніше** про результати чемпіонату; Чому в таких випадках наші серця б'ються **більш частіше** (**більш спокійніше**)?* У таких прикладах ми спостерігаємо, що в тій самій аналітичній формі вираження порівняльного ступеня одночасно співіснують і підсилювальний елемент аналітичної форми (**більш**), і синтетична форма цього ступеня (**детальніше, частіше, спокійніше**);

б) *При **найглибкій** повазі до Пікардійської терції...* Тут помилка спричинена тим, що при утворенні синтетичної форми найвищого ступеня порівняння від прикметника **глибока** замість вживання в похідному прикметнику форми його порівняльного ступеня (тобто **найглибший повазі**) вжито твірну форму цього прикметника;

в) *Це **найвисокіший** професіоналізм* – для утворення синтетичної форми найвищого ступеня порівняння вжито неправильну форму вищого ступеня твірного прикметника **високій** (треба **найвищий**);

г) *Наші теж можуть аж ніяк не **поганіше*** – тут для утворення синтетичної форми порівняльного ступеня вжито неправильний суплетивний відповідник **гірше**, а не характерний для сучасної мови «обчислений» порівняльний ступінь від твірного прикметника **поганий**. Ситуація ускладнюється ще й тією обставиною, що нормативно вираз «**X гірший за Y**» ще не означає, що Y є поганим, тоді як форма **поганіший** ніби має презумпцію 'X поганій'.

Трапляються і такі висловлювання: **На різницю від наших вболівальників німецькі вболівальники поводять себе стриманіше...** Вживання штучного виразу **на різницю від** з іменником, підпорядкованим прийменнику **на**, вказує, що насправді йдеться про вираз **на відміну від** – аналог рос. *в отличие от*. Цей вираз орієнтований на емпатію до однієї з двох конкретних порівнюваних сутностей довільної природи (об'єктів, множин чи ситуацій): **на відміну від YX є учасником (або має властивість)**

P, тобто темою оповіді в цьому випадку є *X*. Натомість вживання іменника *різниця* передбачає, що темою оповіді є сама відмінність між *X* і *Y*. Ця обставина і пояснює неправильність виразу *на різницю від*.

У реченні *Я це розповідала досить багатій кількості людей* лексема *багатій*, яка формально має всі ознаки прикметника, узгодженого за родом, числом і відмінком з іменником *кількості*, насправді не є прикметником зі значенням «заможний». Тут вона має значення «велика кількість», яке нормативно має виражатися або через прислівник *багато*, або через прикметникову форму, узгоджену з іменником у формі множини, а не однини – пор. *багатьом людям*. Крім того, у цьому реченні ми стикаємось з логічною тавтологією. Оскільки *багато*, *багатьом*, власне, і означає «велика кількість», тобто вказує на велике значення параметра «кількість», властивого тій чи тій множині (у цьому випадку – множині, яка складається з людей), то на глибинному рівні утворюється аномальне сполучення з подвійним уживанням того самого параметра: «...велика кількість кількості». Ця тавтологія і пояснює аномальність такого речення.

У виразі *Створився замкнутий кут* «створено» новий вигаданий в українській мові вислів, що став результатом контамінації двох правильних ідіоматичних виразів *замкнене коло* і *глухий кут*.

У реченні *Слабкість, нудота і блювання проходять самостійно при відміні препарату або зменшенні його дози* проігноровано те, що самостійність може бути ознакою лише свідомої цілеспрямованої діяльності активного агенса, але аж ніяк не нудоти чи блювання.

Що ж стосується характеру мовлення працівників ЗМІ, яке загалом відповідає нормам української літературної мови, хотілося б звернути увагу на таке. Як відомо, однією з особливостей будь-якого ідіолекту є фонетична, зокрема інтонаційна, складова мовлення. Останнім часом можна засвідчити суттєву зміну інтонації, особливо це стосується молоді. Дуже змінився, стає майже невлотимим інтонаційний центр речення, його головний акцент. Значні зміни торкнулися мовлення журналістів, дикторів радіо й телебачення. Дуже помітним став «зсув» між частиною речення, яка підпадає під головний наголос, і його семантичним – інформаційним центром. Раніше класичні правила мовлення, особливо офіційного, завжди передбачали, що інтонаційний наголос речення має збігатися з його семантико-тематичним центром. Тепер усе змінилося: інтонаційний центр часто припадає на будь-яку його частину незалежно від того, чи відповідає вона семантичному центру. Інтонація стає «хвилеподібною», коли в реченні спостерігається кілька підвищень та спадів. Якщо речення досить довге, то таких інтонаційних «центрів» може бути декілька. Інколи певний реченнєвий фрагмент, який утворює цілісну інтонаційну одиницю з єдиним наголосом, неправомірно поділяють на два компоненти, які розмежовують штучною паузою і кожен має свій власний наголос, причому головна акцентуація (інтонаційне підвищення) припадає на другий компонент – пор. *Джордано Бруно Джордано/↑Бруно*. Це явище вносить у мовлення додаткове смислове навантаження, яке, за задумом мовця (інколи, можливо, і несвідомо), має його якимось характеризувати («байдужість», «самовпевненість», «задоволення собою, претензійність», «фальшивий оптимізм» тощо). У цьому відзеркалюється властива мовцеві манера мовлення, певна розкутість, якої він не вважає за потрібне позбутися, навіть виконуючи свої службові обов'язки перед мікрофоном, звертаючись до багатомільйонної аудиторії телеглядачів та радіослухачів. Складається враження, ніби мовцеві не стільки важливо, про що він інформує,

скільки те, **як саме** він це робить. Це своєрідне акторство, абсолютно недоречне в журналістиці.

Через наявність цієї додаткової складової ускладнюється сприймання основної (головної) частини – змісту повідомлюваної інформації. Її усвідомлення вимагає від слухача більшого напруження. У такий спосіб розхитуються норми мовлення, які усталилися впродовж багатьох десятиріч. Поширення таких явищ у мовленні теле- та радіо-журналістів, які мають вихід на багатомільйонні аудиторії, не може не турбувати. Певна емоційність мовця може бути виправданою у випадках, коли вона викликана самим характером інформації, яку він подає, хоча норми інформаційного мовлення передбачають, насамперед, нейтральність викладу. Подібна емоційність може бути доречною хіба що в рекламних текстах. Тут же ми стикаємось з принципово іншим явищем, коли в мовленні, адресованому мільйонам, виявляються особистісні риси мовця, які ніяк не стосуються подаваної ним інформації. У багатьох слухачів, особливо середнього та старшого віку, які звикли орієнтуватися на інтонаційні норми нейтрального викладу таких неперевершених майстрів своєї справи, як Юрій Левітан, Андрій Євченко, Світлана Горлова та багато інших, це викликає роздратування.

Разом з тим варто зазначити, що є чимало журналістів і дикторів, яким властива нормальна, природна інтонація, позбавлена будь-яких «вивертів». А їхня індивідуальність розкривається через неповторність тембру, природну ширість і прагнення якомога точніше донести до слухача суть своєї думки чи повідомлюваної інформації.

Отже, в наш час можна спостерігати найрізноманітніші типи мовленнєвих відхилень, які охоплюють усі рівні мови – фонетико-інтонаційний, граматичний, лексичний, засвідчуючи значну активність мовних процесів, так само як і те, що сучасна мовна компетенція українських громадян залишає бажати кращого. Проблема має подальшу перспективу аналізу в контексті і культури мови, і соціолінгвістики.

1. *Ставицька Л., Труб В.* Суржик: суміш, мова, комунікація / Л. О. Ставицька, В. М. Труб // Українсько-російська двомовність. – К. : ПУЛЬСАРИ, 2007 – С. 31–120.
2. *Salvatore Del Gaudio.* On the nature of Suržyk: a double perspective. Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 75. – München ; Berlin ; Wien, 2010. – 328 p.
3. *Крысин Л. П.* Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка / Л. П. Крысин. – М. : Наука, 1989. – 192 с.
4. *Жолковский А. К., Мельчук И. А.* О семантическом синтезе / А. К. Жолковский, И. А. Мельчук // Проблемы кибернетики. – М. : Наука, 1967. – № 19. – С. 177–238.

TYPES OF LINGUISTIC DEVIATIONS AS DISTINCTIVE FEATURES OF UKRAINIAN-RUSSIAN BILINGUALS' IDIOLECT

Volodymyr Trub

*Institute of Ukrainian Language of National Academy of Science of Ukraine
4, Hrushevskoho Str., Kyiv, 01601, Ukraine
trub44@ukr.net*

The article analyzes various types of deviations in modern language in Ukraine. The analysis is significant for understanding current state of language competence stipulated by continuous contacting bilingualism. The deviations under review are divided into three major types: 1) errors in

the Ukrainian language stipulated by the influence of the Russian language; 2) errors in the Russian language stipulated by the influence of the Ukrainian language; 3) internal deviations in the Ukrainian language, i.e. the errors not related to the influence of the other languages.

Key words: speech, Ukrainian-Russian surzhyk, Russian-Ukrainian surzhyk, loan translation, intonation.

ТИПЫ РЕЧЕВЫХ ОТКЛОНЕНИЙ КАК ОСОБЕННОСТИ ИДИОЛЕКТА УКРАИНСКО-РУССКИХ БИЛИНГВОВ

Владимир Груб

*Институт украинского языка НАН Украины
ул. Грушевского, 4, Киев, 01601, Украина
trub44@ukr.net*

Проанализированы разнообразные виды отклонений от нормы в современной речи в Украине. Проведенный анализ важен для осознания текущего состояния языковой компетенции, обусловленного ситуацией постоянного контактного билингвизма. Рассмотренные отклонения разделены на три основных типа: 1) ошибки в украинской речи, обусловленные влиянием русского языка; 2) ошибки в русской речи, обусловленные влиянием украинского языка; 3) внутренние отклонения в украинской речи, то есть такие, которые не связаны с влиянием другого языка.

Ключевые слова: речь, украинско-русский суржик, русско-украинский суржик, калькирование, интонация.

Стаття надійшла до редколегії 20.05.2010

Прийнята до друку 17.09.2010